

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нин Дээди
Советинин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

№ 260 (6591). 1966 ч. ноябрь 3, четверг | Өртөө 2 көп.

АГРОЗООТЕХНИКТИГ ӨӨРЕДИЛГЕ

Эртемниң болгаш мурнакчы дуржулганың чедишигинин бүдүрүлгениң херекчилиги чедишигинин биле бараан болуурун экономикага быраларын, үргүлчү чаартылып турар техниканы бектик бүдүрүкчүлүг амылгаар талас, нөдөнүн амыл-ишчилериниң доттамал өөренири, боттарынның мергежилни улам бедидери эртем чүгүл. Колхозчуларның, совхозтар амылчынарының болгаш механизаторларның өөрениринге эң не таарыыр болгаш ажытыгы хевир—зоотехниктиг болгаш агротехниктиг өөредилге болур.

Надзаның амыл-ишчилериниң ындыг өөредилгезин чедишигинин чорудуп турган черлерде амыл-ишчилер амылды эртем буюу-биле чорударының аргаларын билеп ап турар, ынчанга ындыг амыл-агылар тарааны, сүтүтү, ээти, дүтү хойну ап турар дээрин практика көргүзүп турар, чүге дээрге агротехниктиг хемчеглерин амыл-ишчи массалар өөренип, билеп ап турар чүве болганда, оларның амылдаары база оң негеделеринге дүгүлүп турар апар.

«Менегей», «Барлык», «Тээли» болгаш «Ван» совхозтарда амылчынары болгаш механизаторлары тараа культураларын, картофельди, ногааларын болгаш өске-даа культураларын өстүрериниң мурнакчы аргаларына чыл буруда доттамал өөредип турар. Бо талас-биле байдал ылаңгыя «Менегей» совхозта эки тургустунган. Мынчанга совхоз бо чылын тараа культураларын гектарга онааштыр 13,6 центер дүгүлүп, картофельдин—80 центерин, ногааларын болгаш кукурузын—100 амыл центерин алганы таарылга эвес-тир.

Бо совхозта 100 хойга онааштыр алган хураганга ындыг саны база кавей, республиканың мурнакчы хойжуларының бирээзи Оюн Төкөл-бол, совхозтун саанчылары Лидия Серенев, Зинаида Кравченко оларның үлгери-биле хой амыл-ишчилер чедишигинин амылдап туралар. Ыккелерге үлгериң механизаторлар база ында хой. Оларның ындыг чедишигинин болурунга амыл-ишчилер ортузунга агротехниктиг өөредилгени үргүткелдиг чорудуп турганы улуг идгини беогени чугааном.

Эртем чылын ол амыл-агыга агротехниктиг үш белгүм амылдап турган, 35 ички боттарының мергежилни бектиген. Кичээлдерин көргүзүп материалдарын эки дөлгүн өрээлдерге чорудуп турган. Оларга кол нуруу-зунда совхозтун дуржулгалыг агрономдары, инженерлери, зоотехниктери башкылап турган. Аас-Хем районунуң колхозтарына кичээлдер база организастиг эртип турган. Оларга болгуминерни күзүн не четчелоп ап, өөрени чүүлдерин программанын, башкыларны колхоз баштаар черлеринге бадылагылаан.

Ол районга болгуминер башкылары М. Тараканов, М. Агапов, В. Таврин болгаш өскелер-даа кичээлдерге тус черлерден чиктерин билдирип ажылап, дымнакчыларның теманы эки шикээлдеп алырын хандырган. Ичкилерин өөренип алгалаан билгилери оларның практиктиг ажылынга эки салдарын бедидери билдирген. Район бо чылын эки дүжүттү өстүргеш, нурунге планда амыр хой тарааны берген. «Барлык», «Ван», «Тээли» совхозтарга ындыг кичээлдер база организастиг эртип турган.

Республиканың инициити-биле алырга, нөдөнүн 5 муң хире амыл-ишчилер болгуминерге, шкколаарга, семинарларга эртем чылын бо талас-биле өөренип турган, ол болза колхозчуларның болгаш совхозтар амылчынарының билгиниң чедип алырынга кайы хире чүткүлдүн тодоргай көргүзүп турар-дыр.

Ындыг болзажок, бо чаагай херекти чамдын амыл-агыларын, нөдээ амыл-агы бүдүрүлгө эрелелдеринин удуртукчулары чедир үнелөөйиң турар таарылгалар бар. Чимээ, Өвүр, Тес-Хем, Эрин болгаш Чөөн-Хемчик райондарының колхозтарында болгаш совхозтарында механизаторларны, мал болгаш хову амылчынын амылчыларын агротехниктиг болгуминерге өөредилгени кичээлге ичтес салып турар, бую барылаалап көөр чүүлдер база бар. Болгуминер орай четчелеп тургузар, программанын төндү өөреник болгулар, ийи-үш кичээлде чоруй-ла, болгуминер сандарга берилээр. Моон ындыг болуп турары чамдын тала-биле чүчү чүгө чедир турары дээр, ол райондарда амылга мурнакчы аргалар кошкан негеделерин, мал амылчының продуктуларын ындыг-ла бедидейиң турар. Мал чылдарын дүгүзүндө Чөөн-Хемчик районда дүжүттүн нууд болуп турары моон-биле база тайылбырлаттынар.

Зооветеринарлыг хемчеглерин чедип организастанынаан ол райондарының чамдын амыл-агыларын малдың хорамчазы хай болган. Бай-Тайга, Эрин, Тес-Хем райондарының амыл-агыларынга малдың өлүп хоразы онза улуг болган болгай. Ынчанга харын-на бо райондарга хойжуларны, саанчыларын, мадарчыларын зооветеринарлыг өөредилгени хонга ап, оларның аразына республиканың мурнакчыларын амылчының дурмулгазын массаларына бедидери эртем чүгүл.

Өвүр районун амыл-агыларынга нөдээ амыл-агы культураларын дүжүлдүн бедидейиң турары чөп амылчынын амылчыларын тараа болгаш мал чөм культураларын өстүрериниң агротехникага өөртөйиң турары-биле база тайылбырлаттынар. Ол районунуң колхозтары 1967 чылдың дүжүлдүнү үргүн-биле бедиди хандартынып албаан.

Чөр-болганга агротехниктиг өөредилгени эгээр ай келген. Моон ушунда амыл-агыларын удуртукчулары, партия болгаш профсоюзилер организастиг нөдээ амыл-ишчилериниң агротехниктиг билгилерин бедидериниң чүгүлгүзүн шыны-биле үнелеп, болгуминерни четчелээр, өөредилге планын, башкыларын бадылаар, кичээлдер бажыңдарын болгаш өөредилге херекселдерин бедидээр херек.

Надзаның даа мергежилни амылданчызы ички бодунуң херзэн чүгүлге эки билер эвес, харын экономистиниң нөдээ-биле бурунгаар көрүп, куш-ажыдын бүдүрүкчүлүгүн канчаар бедидерин, бот-үчүни канчаар чимегидерин, амыл-агыны орунгалыг болууларын бодар херин дээрин СЭКП ТК-ның март Пленуму айткан. Мал болгаш чер амылчыларынга бо талас-биле нөдээ амыл-агының тускай эртемниглер дуулаар умжурлуг.

Агротехниктиг болгуминерге, шкколаарга, семинарларга кичээлдерин бедидип чедип, үзүлчөк чокчор, өөредилгени ичкилерин билгиниң азы-биле чөп организастан дээр, партия, профсоюзилер болгаш комсомол организастиглар боттук ажылап чорудуп, маңаа контролюда, негеделер дымнада херек.

Нөдээ амыл-ишчилерниң агротехниктиг өөредилгезин амыл-агы бүдүрүлгө үлгериң организастан тургаш, оң эки түнелдиг болурун чедип алыры—Совет эрге-чагырганың 50 чыл онгоа бистиң нөдээ амыл-ишчилериниң төлөтүп белз болур.

Финляндияның парламентиинге чораан

ХЕЛЬСИНКИ. (СЭТА). ССРЭ-ның Дээди Советинин Энциклопедия Советинин Даштыгы херектер талас-биле комиссиязының даргазы М. А. Суслов, ССРЭ-нин Дээди Советинин Националдар Советинин Даштыгы херектер талас-биле комиссиязының даргазы Б. Н. Пономарев, а ол ышкаш ССРЭ-нин Дээди Советинин Президиумунуң кежигүнери В. С. Толстиков, В. И. Ковалев Финляндияда чоруп турар азы-биле совет элчин А. Е. Бовалевка үдөйип алгаш, ноябрь бирде Финляндияның парламентиинге чораан.

Парламентиин даргазы П. Виролайнен совет аалчыларын уткуп алган. Совет төлөөлөргө байыр чедир-бишаан, совет төлөөлөрүн — ССРЭ-нин Дээди Советинин депутаттарын хулап алыр аргалыг болганынга сеткил ханганан П. Виролайнен илгерилээр. Финляндияның парламентиинин мурнундан совет коммунисттерге байырны даштыкташ, фин парламентиинин депутаттары совет парламентарийлер-биле үргүлчүлүг харылзаанын туруп турарын ол онзадап бедидеэ.

Чыгыш өстөрүлгө байыр чедир-гени дээр М. А. Суслов өөрүп четтиргени илгерилээр, совет парламентарийлерин байырын даштыкташ. «Боа ийи чурттарын парламентарийлерин аразында эки харылзааларын ол бедидеэ. Совет төлөөлөрүн мурнундан М. А. Суслов турсаал бедиз П. Виролайненге даштыкташ. Финляндияның парламентиинин амылын организастан турары-биле совет аалчылар таныш-паан болгаш Финляндияның дээди хойлукчуларга органын бажыңын көргө.

Бистиң улус Совет эрге-чагырганың Бир-ле дугаар хүндүн бээр маадыр базып. Айыыларын тилевышаан, эртип келгеш, Аас-кежик бединде ам унуп келген.

Чурукчулар Н. Бабин биле Г. Гаусман чурган. Д. Смирнов шүлүүн баязды. (Агитплатка) парлалга чөрү. СЭТА-ның фотохроникасы.

УЛУГ ОКТЯБРЬГА АЛДАР КЫЛДЫР

Хүндүлел самбыразынга

СЭКП Тыва обкомунун бюрозун 1966 чылдың үшкү кварталының түнелин үндүрүп, социалисттик чарыштың тилекчилерин—Тыва АССР-нин улус амыл-агынын база культуразының 118 мурнакчыларын республиканың хүндүлел самбыразынга демдегеп кириген.

Октябрьның социалисттик Улуг революциязының 49 чыл онгоа куш-ажылыңы белектеринг умжуржыр дээр белекенимшаан, күрүнө мурнунга алган социалисттик хулаагыларын чедишигинин күсест-

кен амыл-агыларын—Тандының «Коммунизмниң херел» колхозу, дуржулга станциязын, «Көк-Тей» совхозту, Барыш-Хемчиктин «Большевик», Бин-Хем-нин «Искра», Чөөн-Хемчиктин СЭКП-нин XXII съездин аттыг колхозтарын база үлөтүр болгаш тулуг, транспорт организастигларын Кызылдың алгы заводун, республиканың херекчилер энциклопедия транспорт конторазын, тыва чаазагыл орук эргелелин орук-тулуг эргелелин республиканың хүндүлел самбыразынга кириген.

Күженишкенин амылдап турар

Байырлап хунериниң бүдүзүндө Кызыл хоорайның салыг амылчылары Улуг Октябрының байырламы—ноябрь 7-ниң хүнүнү эки белектиг умжуржырын шийтирилээр. Эртен 9 айларын план саарылаан республиканың салыг четчилери инициити-биле 101,8 хуу кылдыр күсестей ийикте, чоңга 780 муң рубльдин бараанын планда көрдүгенин амыр саткан. Хоорайның үлөтүр-бараанын салгылары чоокку хунерде баалааларан чаа көстөмөһөр, өр. херэжени үлөтүп даштык хептерин, аргып кылган хептерин, даштык чурттардан келген ийи айаан болгаш хептерин чамдык амылчылар алган. Хоорайның эр-херексел салгылары чоокку хунерде шифонери, хевис кы-

лыгарын, угуула каастангалыг дин-дөмөһөрүн, хеп чур машинанын алылаан. Чоңга бараан аймаан калбаа-биле сазарыга холбашты байырлап хунеринге уткуштур чаа салгыларын амылчы көрдүгөн. Оларның санын Титов кудумчузунда чаартып кылган аш-чөм салым, Улуг-Хеминиң он талакы чарында үлөтүр болгаш аш-чөмниң хоушак салым, ишти-ады туружун, амылдап алын база адык подвалын дуулап чери кылдыр азе тургускан, Октябрь кудумчузунда чаа гастроном хамааржыр. Хоорайның 24 дугаар кварталында уруглар хев салыр, 16 ийи амыл-агы тускай салыг амылчылар. Оң дөдө-херексел чаа, туруп турар чери дөдө кат бажыңын адык калдында болгаш тускай улуг шилдер-

ден соңга витриназын таарыштырып бедидеэ. Хоорайның инициити чөмөһөргө конторазы база-ла байырлап хунеринге уткуштур чаа чүддерин организастан. Ноябрьның 3-тен 6-га чедир, № 3, 4, 10 столоваларга болгаш «Улуг-Хем», «Кызыл» ресторандарга аш-чөмниң дөдөгө салдын организастан. Дөдөгө келген чөмөһөр чаагайлар салып ап болур. Алаа чыгыш бүдүрүлгө чери аш-чөмниң 80—90 амыл азы-бүр ассорти-ментин дөдөгө салыры ол амыл-агы онзадап бедидеэ болур. Хоорайның чурттакчыларын байырлады эки эртерин, хөгдөп, дымнап алыры дээр салыг амыл-агы чыгыш бо хунерде күженишкенин амылдаар.

С. ДОРЖУ.

ТУДУГЖУЛАР БАЙЫРЛАЛ БУДУУЗУНДЕ

Найымылаа Кызыл хоорай чыл келген тулум-на улам чаартылып чоруп олтурар. Чоокта чаа-ла эрги ыш бажыңнар тулумузаан дөдөкчөлдөрүн ап тууру-биле кылган каш кат бажыңнар ээле-кен. Оң күсүк чижээге 26-гы база 24-кү кварталлар хамааржыр. Туттунган чаа кварталдарын чоогунда база бир ындыг квартал туттунуп, дөдөгө өрөөлдерин улуг бажыңнар бедидип үнүлөй берилеэн. Ол болза хоорайның 2 дугаар кварталдыр. Ол дөдөкчөлдөр тулуг-

нун үшкү участогу деп алаар. Улуг Октябрга алдар болгаш чарыштың оду ол кварталды тулугжуларын ортузунда калбарган. Борис Белков-тун коммунисттик куш-ажылыны деп ап дээр демисең тулуг комплексинг тулугу бажыңна чарыштың тулуг бектик тулуп турар. Азы амыл-агы хунерде № 1 бажыңда

мөңгөһөргө 80 аал ишти чуртгаар бажыңнын тулугуна шалыгынын чоруп турар. Тулуг-жулар ам бектик катче үнө берген. Бригаданың кежигүнери бажыңнын ханазын салырында эгелээр, тулугта хамааржыр бот-ле амылчылар дүжүлдүн кылдып билдирер. Ынчанга тулуг шалыкын чоруп турар.

Аматура шарып, азы соңга, хаалга бедидеп турган эки «с» чоруй барган болза, ону солуктарыга кым-даа бедиде. Улуг чуртгалга бажыңнын тулугу төндүрүшкан, иштики шеверде амылчылар бо чылдың сөөгү кварталында доозар соорула тулугжуларын мурнунда салдырган. Орус, тыва, эстон дээр өске-даа нацияны

кижилери найырдалыг коллектив болуп алган амылдап турар ол бригаданың хулаагы хуу-сазынын бетинде күсестейиң дээр. Байырлаалын бүдүзүндө тулугжулар мичар шалыкын амылдап туралар.

Чурунтарда: Солагай талазында—солагай талаан «он талаа»: бажыңчылар Юган Саар

Дмитрий Сметанкинниң сонгыны бедидеп турар. Он талаа— дашчылар Лев Чуриков, Тулуг Биче-оол, Василий Наволокин, Иван Жадин, Евгений Бавилов оларын бажыңнын ханазын салып турары.

М. СУГЕ-МААДЫР, авторунуң фотолары.

Тбилисиде чүректин ханызындан ужура жыышкынар

ТБИЛИСИ. (СЭТА). Тбилисиниң университетинде ноябрь бирде өөрүнчү хун болган. Студент аныктар-биле, профессорлар болгаш башкылар-биле умжуржыр дээр СЭКП Топ Комитетинин чингине секретары, ССРЭ-нин Дээди Советинин Президиумунуң кежигүнү Л. И. Брежнев, СЭКП ТК-ның Политбюрозунуң кежигүнүгө кандидат, Грузияны Компартиязының ТК-зынын бирги секретары В. П. Мжанавадзе, СЭКП-нин Москва хоорай комитетинин бирги секретары Н. Г. Егорчев, республиканың партиязынын болгаш чааанын удуртукчулары алаа барган.

Эң хоочун эртемден, Грузияны Эртемнер академиязынын академиги Г. С. Ахведияни университеттин улуг эртем чөвүлелинин калбак хурааныга киржир-биле аалчыларын чалаан.

Университеттин улуг залын улус толган. Улуг болгаш амыл салгалды эртемденериниң төлөөлөкчилери алаа чымылган. Республиканың Эртемнер академиязынын академиги В. А. Купрадзе бүдүн чартып чыл болгаш 50 харлаар университеттин амыл-чорулгазынын дугайын чугаалаан. Өөредилге болгаш эртем амылын 13 факультеттерде чорудуп турар. Мун чыгым профессор болгаш башкылар 15 муң студенттерин өөредип болгаш кижизилеп турар. Бо дээр өөредилге чери

догунвал келген үеиниң дугаауна 40 муң чыгым тускай эртемниглерин бедидеп үндүргөн. Чүректин ханызында хулап алганы дээр Л. И. Брежнев өөрүп четтиришкенин илгерилээр. Чавактын улуг шайналы—Ленин эртемни Совет Грузияга тывысканы-биле холбаштыр бо коллективке байыр чедир дээр Тбилисин университетинде келгени ол чугаалаан. Партияны херээнге бердирешкенин, улустар аразында найырдалып болгаш азы-дунга буюуна угаан-боданын анык салгалчыларын кижизилер талас-биле бедидип, үр-түңгелдиг амыл чорудуп турар бо университеттин эртемденеринин болгаш башкыларын республиканың амылчы чоннарын чедишигиниң херинге ачы-хаылазы өвөөш өвө.

Тбилисин университетинин чаа тулуп турар ботустан-нын максеттери-биле аалчылар танышкан. Спорт орузунга уран чүд мастерлерин улуг көндөртү болган. Эптер Л. И. Брежнев, В. П. Мжанавадзе, партиянын болгаш курувенин удуртук амылчылары концертти көрүп чорган.

Ол-ла хун Грузияны Компартиязынын Топ Комитетин, Республиканың Дээди Советинин Президиуму, Министрлер Чөвүлели Грузия ССР-ге Ленин эртемни тывысканыга холбаштыр хулап алышкын кылган.

А. Н. КОСЫГИН УКРАИНАДА ЧОРУП ТУРАР

СЭКП ТК-ның Политбюрозунуң кежигүнү, ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин Даргазы А. Н. Косыгин Дөңсөккө чөдө берген.

ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин Даргазынын орадакчызы, ССРЭ-нин Курланынын даргазы Н. К. Байбаков, ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин Даргазынын орадакчызы, ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин материал-техниктиг халдырыга талас-биле Куруне комитетинин даргазы В. З. Дымшиш, ССРЭ-нин хамур даш үлөтүрүтүн министри Б. Ф. Братченко, ССРЭ-нин кара металлургия министрин Н. П. Казанец олар база А. Н. Косыгин-биле кайы ол черде барган.

Областың партия, совет болгаш амыл-агы организастигларын удуртукчулары-биле А. Н. Косыгин партияны область комитетинге бесед кылган. Оң соонда ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин Даргазы «Буй-башымыз» трестин «Октябрьская» шахтазынга чорган.

А. Н. Косыгин болгаш ону үдөөн кижилер Жданов хоорайда Ийи аттыг металлургия заводунга барган. А. Н. Косыгин ол заводка барган, ССРЭ-ге эң улуг дээр № 5 домнаның, мартен, конвертор, слэбинг цехтериниң, илг болгаш соок энциклопедияларын цехтериниң,

хоорай канваар цехтин амыл-биле танышкан. Заводтун амыл-биле танышп турганын үеинде заводтун хөгжүлгенин беш чыл планынын талевиленин база бо заводка продукция бүдүрүп үндүрерин улам ынаа көвүдөдирин аргаларын ол көргөн.

Ноябрь бирде хунуң ийи чартында Украинаны Компартиязынын хоорай комитетинге Дөңсөккө областың металлургия үлөтүрүтүн бүдүрүлгелерин партия, амыл-агы активиниң хуралы болган. Ийи аттыг, «Азовсталь» заводтарын болгаш Мажевсканың Бирок аттыг металлургия заводтун директорлары ол заводтарын хөгжүлгелерин планнарын дугайында ол хуралга дымнадап кылган.

ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин Даргазы А. Н. Косыгинниң чөвүлел хуралга чугаанын чымылаан чымы-лы-биле уткаан.

А. Н. Косыгин бодунуң чугаанынга беш чылда улус амыл-агынын хөгжүлгенин кол-кол айтырыларын чырыткан болгаш 1967 чылда металлургия бүдүрүлгелерин мурнунда турар айтырылдарга доктаган. А. Н. Косыгин чурттуг делегей байдалын база допчулап чугаалаан.

(СЭТА).

КОММУНИСТЕР БОЛГАШ КОЛХОЗ БУДУРУЛГЕЗИ

Барыш-Хемчик районун «Болшевик» колхозу үш чыл мурунда экономика талазы-биле жогундагы колхозтарын бирезинге санадып турган. Нитинин мал бажы чыл-бүрү кудулап, чер ажылындан оруда чок, харын каражылыг, безин чаа-даарда, чаккан урезинин дедир эгдип ап шыдавын келген.

Колхозчуларын күш-ажылын организастаары болгаш тудуг ажылы, суур чагайжылгазы саандаргай байдалга кирген турган. Эри-Барыштын чери — мал одарынын болгаш таралла талазы-биле Барыш-Хемчиктин база бир байлак булузу. Ийгилик шөлүгө бо үениң колхозчу сууру тургустунган, колхозчулар нитинин малдың бажын өстүрүп, чамдык чыдарда багай өвс дүжүтү тараа культураларында ажаап ап турган. Колхоз бугурулгезин хөгжүлдеринге Эри-Барыштын чери бүтү талазы-биле таарымчалыг-дыр, мыччала-даа колхоз бурунгаар хөгжүрүп орунган, харын жогунда турганын чыдаганы чогуу чүдө.

Бо айтыргыч СЭКП обкому болгаш райкому бүтү талазы-биле хандыр өөренип көргөнгөн түнелелин, колхозтун жогундагы байлаа киргенин кол чыдаганы болза, хамыктын мурунда, ажал-агы уду-тулаанын кошканда деп санаан. Мычанган кезде ажал-агынын түс-кай өргөмүлдеринин дузасы-биле колхозтун экономикаын көдүрерин практиктик хемчеглерин ажал-дап кылган.

Партбюрога болгаш колхозтун удурулгезинге ол үеде ажалдап турган аштыр ажал чыдаганын дүжүлдүгү. Ур чыдарын дүжүлдүгү кезде ажал-агы шугу-мунга ажалдан чоран коммунист Александр Талаевин Шалыны колхозчулар колхоз дарганын чактыс үн-биле согуп алганын.

Чүдөн ажал-агы? Колхозтун экономика талазы-биле жогундагы кынынын чыдаганы болгаш моон сонгаар чүвү кылдыр дугайын эки билди алыр-биле ол колхозтун организастап тургузарына идеялыг киришкен, тус черин чурттагыч-лары хоочун коммунисттер өштер Дедер, Лаз-Сюрин, Аракча, Семен

гедени тургузуп, колхозчу кижиге бугурунун ажалга харысалганын бедидер дөш, оларын ортузунга кижиздилге ажылын калбартып, хей-де арга-хемчеглерин алганнар. Моон түнелелин кошкак ажал-агылыг турган бо колхоз сөөлү ийи чыдарда чүтө районда өвс, харын республикада муракчы колхозтар-нын санында кирген. Коммунисттер колхозта комсомол, профсоюз, хер-роженер чөвүлелин, улусчу кон-роль болгаш өскө-даа хей-инити ор-ганизацияларынын ажыларын бил-дилеп удуруп, колхоз бугурулгези-нин бүтү-ле ажалдарын башкарып туралар.

Колхоз бо чылын 317.222 рубль орунда кирип алыр планын 9 айлар иштинде 320.000 рубль чедир күү-сеткен. Күрүгө сүт, дүк, эт, та-раа садарынын чыл планы хуусаа бетинде ажал күүсеттинген. Малчынар эки кылдыңган чур-талга бажычы-биле бурун хан-дыртыган. Ийи хойжу бригаданын төштеринде кызыл бузунар, чунар бажычылар болгаш электри чырыткы-ны доктамаа ажалдап турар апар-ган. Суурда 50 орунуг урулар са-нында малчынаарын уруларын, өскүстери; доктамаа хундус ажал-дап 50 орунуг асиде колхозчу-ларын уруларын кижиздилеп, өс-түрүп турар.

Кылдыңган ажалдарга сагыш оожурган болбас дээрин колхозчу коммунисттер эки билдирер. Мычан-ган партия организациязынын чо-ктаа чал болуп өрткөч-сонгула-дыг хуралыга коммунисттер кол-хозчегини шиптирлеттинген айт-кыргарже, ылаатгы Улуг Октябрь-нин 50 чыл оннга алдар болгунан социалист чырышты колхоз бугу-рулгезин калбартып, бо улу хере-ке коммунисттер бугуру муракчы ро-люн көргүзө дугайын сеткил хай-нышкынын чуталашканнар.

Т. ТАЛАНЧИН.

Тудугжуларда

Таңды районун «Элегос» сов-хозунун тудугжулары беш чыл-дың бирги чылынын тудуг пла-нын боттандырар дөш шудугу ажылдап келген. Совхозта дөрт тудугжу бригаданын аразында социалист чырыштын муруну одуруунда К. Могилинико-вун бригадасы чоруп турар. Ол бри-гаданың кежигүнери бугурулге планын ай, квартал санында үр-гүлчү ажал күүседип келген.

К. Могилинико-вун удурткан коллектив бо чылын ийи кыр-гылда пунтузун тудуп дөзөн, дүң ылгаар бир улуг серини кыл-ган болгаш үш чуртталга ба-мычын тудуп, ажыгалада кири-ген. Бригада эри бажычылары болгаш нажааларны септеп чы-лыглар планын база эки күүсе-дип турар.

А. ШОЙЛАА.

Шаган-Арыг хоорайның № 403 тудуг участка Улуг-Хем районун «Улуг-Хая» совхозунун Хайыракан салырында чаа чунар бажыны тудуп, ажыгалада кириген.

Чунар бажың эки дер-ритинген болгаш эр, хөзөмөн улус чунар ийи залдыг. Салы-рын ажылычыны ам чаа чунар бажыңа чунуп, тудугжуларга четтиргенин илергейлеп туралар.

Салырын ажалдары кышка белеткел ажылына идеялыг кирип турар. А. Шырыптастың удуртканы тудугжу бригаданың комсомолчу-аныктары беш кыштагың нажааларың сеп-телгезин дооскан.

Т. КУЗЕН-ООЛ.

Подшипниктин даштык билээниң иштин болгаш бо автоматтыг шугу-муну Москваның станок туду-муну Москваның «Соколыш» паргын-да аштыкыгн станоктарын, пресстерин, шугу-муну машиналарын болгаш инструменталарын дөзөгөндө көрүп бол-го.

В. ЕГОРОВТУҢ ФОТОЗ. СЭТА-нын фотохрониказы.

Чаартыкчыларнын салышкыны

Бугурулгезин экономика талазы-биле ажалгыч чоруп болгаш куш-ажылыг бугурулгезин бедидерин-ге техниктиг дөшпө, оон чырыл-бас кезе болуп — чогадыкчы ты-ныгыр ажал-иш улуг ужу-дуза-лыг. Мычанган чаартыкчы болгаш чогадыкчы ажалы улам-на масса-лыг бугурулгезин Коммунисттер пар-тия улуг кичээгенин салып турар. Чаартыкчыларын болгаш чогадык-чыларын Бүгү-ылдас нитилели Совет эрге-чагырганың бежен чыл болуп алдарыг оон төлөптег бе-лек-биле уткуур соругуна салып, ол төгүлдү байыралга чедир чаар-тылга болгаш чогадыкчыны шинге-дип алырын күсеп-биле, бүтү чуртка дөрт миллард ажал рубль түнүг камнаганын чедип алыр деп шиптирлөө. Ол шиптир бистин Тыяның чаартыкчы болгаш чога-дыкчы коллективтеринин улуг дет-кимчезин ап турар.

Бо талазы-биле ажал Тыяның комплексалыг экспедициянда эки тургустунган. Ийи чогадыкчылар болгаш чаартыкчыларын чөвүл-ел (даргазы эш Мандрыгин) кирген са-надарыг тускай болгаш бистин инициатива-биле «Бистин чога-дыкчылары» деп тускай кинону турттырган. Бо ажалдарын түн-елде ол организацияда чаартык-чылар, чогадыкчыларын хура-ленин 112 чедир кежигүнери са-на-тып турар алганын. Экспедиция чери бугурулгезин шиптирлеттинген са-надарыг ажалында чүтө бо үе, чедир бестин 31470 рубль түнүг камнаганы алган.

Чаартыкчы ажалдың массалы-нын талазы-биле дээр черлерин бирезинге «Тыва кобальт» комби-

натты демдегеп болур. Ук комбинат-та чогадыкчылар болгаш чаартык-чыларын эге организациязына бо чылын 13 киж неместен. Эконо-мичес талазы-биле ажалын 24 муң рубль хире үнелит санады ол бу-дурлуге шингедип алганын. Ол дээрде өрткөч чылыгында дөзөгө 4,7 муң рубль хей болуп турар.

Бо ажал Кызылдын автосепте-ге заводунда база-ла чүтөргү тургустун-ган. Ийи чаартыкчы болгаш чога-дыкчы санадарын камнагыткан херекти чүтө 6 муң рубль бол-за-да, ук заводта хол-биле кылар аар ажалдарын чингедиринин бүтү-ле ажалдарын дилеп, тып турар апар-ганын айттыр. Ажалын Влади-мир Барков «Ният» дээр станоктун немеледе рамазын чогааткан. Ол чаартыкчы санадыг ажалында үлөкч өскөтүн чөвүлелерин станок-тар-биле чоңдуруп кылар арга ты-ылган. Эш Барков бодунун кады ажалдап турар өөрүнүг хундүлүг ажал-иш-биле чедип алган. Авто-мобилиг мурунку кол өвезин чоңдурдушкунун болгаш компрессор дилдирин өдөргө чаз аргазын тыпкан чогадыкчы санадыг ав-торлары база-ла Барков биле Ша-дрин олар болган. Ук заводта чаар-тыкчы болгаш чогадыкчы ажалга сундулуг эштер: Костяков, Сар-чен, Потапын, Санды, Струков, Попов дөш ыкшап кижилер хей.

Чаартыкчы ажал дээр — куш-ажылыг чогадыкчы ажал-биле көөрү дөзөргин бистин республиканың бу-дурлугеринде ыныг коллектив-терин чижээндө көрүп болур. Кы-

зылдың алгы заводунда хоочун чаар-тыкчы Григорий Иванович Кузми-нин ап көрөдө. Бродник идиктер дээрларына хей үнүп турар был-гаарлар бажыңыны оон сеткилин амырттап келген. Ийи дээр дээрларын карыгалыг өвс, а хар-ын-даа камнагалыг кылып алы-рын арганыг тывар соругуна ол бодунун мурунга салган. Эшон хей шенелдерин кылып келген, Григорий Иванович соругуна чед-дип ап шыдаан. Оон чогааткан чаа арганы 10.540 рубльдин камнага-зын берген.

Божа туруп турар ийи коллектив — № 12 автобаза биле «Тыва ту-дуг» трезиниң механизация өргө-лөдө чогадыкчы ажал эки тур-густунган. Владимир Петрович Пой бугурулгезинде ажал хей чаартыкчы санадарыг автору болуп турар. Оон кирген чаартыкчыларын ажалында таже түнүг херекти дамыттыгнал. Кадыкчы Николай Илюкено, токар Семен Билинков болгаш оон-даа өскө хей-хей чаар-тыкчылар мында бар.

Республиканың улустур бугуру-лгезинге, тудуг болгаш транспорт организацияларыг чаартыкчы болгаш чогадыкчыларын хура-ленин өстүрер, ол улуг ужу-дуза-лыг ажалын шынарлыг болуп чо-руун күштелдирер чутуга. Оон-биле бистин республиканың чаартык-чылары Совет эрге-чагырганың төртүтүнгенинде бөөр чартык чүс чыл болуп онга алдар болдуруп, бир миллион рубль түнүг камна-ганы бөөр дөш социалист хура-ленин төлөптег улугу клирлер.

Алдарлыг малчын

Чоокта чаа Өвүр районун муракчы малчынаарыг чөвүл-ел хуралыг «Төргалыг» колхозтун хойжуу Зинаида Барымаа база барган. Нитинин мал ажылын хөгжүлдеринге идеялыг кириш-кени дөш оон үнелеп демдегелен. «Тыва АССР-нин алдарлыг мал-чыны» деп хундүлүг атты аңаа тыыскан дугайында Тыва АССР-нин Дээди Советинин Президиумунун Чарлын СЭП обкомунуң бирги секретары эш С. Тока дыңнаткан, хундүлүг аттың докумен-тин аңаа тыыскан.

— Амыдырал-чуртталгаарга, чагай ажал-ижиңерге моон сонгаар улуг чедишкениңерг болурудары күзөдүм — дөш, эш Тока малчынын холун дыңзыг туткан.

— Назы-харым дөгү-даа берзе, төрөң колхозунуң ажал-хө-рөз дөш ам-даа кызып ажалдаар мен — деп З. Барымаа демде-гелен.

Оон мурунда ол өөнүг ээзи Маадыр Биче-оол-биле нады кол-хозта Чаа-Суурнуң тудугларыга эки амылдааннар. Зинаида Зинкеевна беш чыл амыг үениң дүргүдүндө колхозтун өшкү малын ажаап, өстүрүп келген. Бо чылың көргүзүү эки: 310 өшкүдөн 330 анай менди алдыганын. Өстүргөн анайларын ол тускай кадары-ча хүлөздүп берген. Мал эмизеринин бөдүн аргаларын олар өө-рө-нип алган.

Мал нажаалары кышка белең, чылыг, чырым, өң даа кургап, ишти-даа, дашты-даа ары-шөөр. Бо хойжу чылы 5—6 катал олар саап турган, малын көнчү эки семитип алган. Ол өөнүг ээзи-биле кады кыштын кыны-даа муракч септээ болгаш дөзө-мөксилден. Олар боттарынын күнү-биле белеткен 7 тонна сизгини, көк-суланы, лусту кыштаан сөөртүп эгелер берген.

К. ХЕРТЕК.

Малчыннарга дуза

Улуг-Хем районун «Улуг-Хая» совхозунун 3-нү салырында ажал-ишчилер тудуг бригаданын, аныктарыг база школа башкыларынын күнү-биле кышка белеткеле эки ажалдап турар. Хойжу Чаа-оолдун хойу турар бир нажааны тудуп дооскан, оон-биле нады Хайыракан школаның башкылары ол-ла хойжунуң өдзөгө барып, кыштагы септеп бергеннар. Эш Чаа-оол боду ында эки кадарчы, хей-инитинин анылыг идеялыг. Харын оон ужуру-да малчын боду ажалды ынарча кылчып бээрин башкылар-биле чуталашып алган. Бо болза ол кижиниң хей-инитичи, массалыг шынарын көргүзүп турар-дыр. Башкыларга база четтиргенин илердип турар бис. Ынчаарга чамдын хойжулар кыштагыгын септээр талазы-биле чүтө тудуг бригаданың кижилерин манеп олурар чүдүлөр база бар.

Тудуг бригадасы ам Эжиминиң хойжуларынче чорупкан, аңаа бригаданың кежигүнери шен барындаалайын дашыгы ажалдап тургаш, артында-ла чер одага туруп алгаш, хойжу Балчы-оол-дун өдзөдө улуг нажааны тудуп дооскан. Амыг үеде тудугжулар хойжунуң чурттаар бажыңын, хураганнар турар нажааны тудуп ки-рипкен. Кыштагаларга ыныг тудуг кылыр талазы-биле хожудаан болза-даа, өргөн чок турган чаа кыр бо кыштагыгын тудуп турары ол-дур. Тудуг бригаданы Ондар Силичи удурткан.

Т. КУЗЕН-ООЛ.

УЛУСЧУ КОНТРОЛЬ КОМИТЕДИНДЕ ХАРЫСАЛГАНЫ БЕДИДЕР

Кызыл хоорайнын кол белеткел организациязы болуп Кызыл салдынын базасы бо чылын карто-фель болгаш погалаар хулап алырыга багай бе-леткелдиг ужурашкан. Ук база картофель белет-келеринин планын күтсеткен болза-даа, погала-бачи культураларынын планын күтсеткен.

Оон чыдаганы чүд? Азы материалдыг базаа четтес бе? Чок, материалдыг базаа четир. 1450 тонна картофельни уруп болур скалаттар бар. Ногаалар шыгжаар чер болгаш дооскалар база четир. Кол чыдаганы базаа бо бугу оран-сава-ларыг негеледе дугаар баш улуг белеткел алба-зында, ажал-агылар болгаш погалаар хулап алы-рын өй-шаанда организастаан, харын оон тур-жун баазаның ажалдарыг ажал чылыр, хар-ысалага чок чорукту болуруп турганында.

Ногаалар белеткелинин болгаш картофель ка-загалашкынын байланын дугайында айт-кыргыч республиканың улусчу контроль комите-динин хуралыга чуталашып турда, баазаның директору эш Боржовин биле Кызыл салдынын директору «турган эш Махов олар боттарынын ажал чылыр, харысалага чок чоруп барында чок чыдаганын биле агарычын оралдажып турганын. «Межегей» совхозтан болгаш өскө-даа ажал-агылардын хулап алган 600 ажал тонна картофельдин 25—30 хууру ийи баксыраа бол-гаш моон сонгаар чөмө хереклеттинген чыгым апар чыдар, а мыдыг турда, «Межегей» совхозтун бодунда аркан картофель шыгжада баксыравайн чылар.

Эрткен чылын Кызыл салдынын баазаны ол-ла скалаттарына 500 тонна картофельни соокка до-курташ, улуг когарал таварышкан болгай. Бо чылын баазаның ажалдарыг оон чогуу түн-вельи кылбааннар. Скалатарын картофель ка-

дагаларынын негеделеринге дүштүр өлө кыл-баан, температураны таарымчалыг, картофель-ди ийи үеде өрте скалдап урган, ол урунган кар-тофельдин байланын хун буру хынал, сайгарар хемчегин албайн турган.

Хыналда үезинде скалатарын чымы 6—7 градус, а өл-шын нормалан ажал турган. Мын-

дыг черге картофель дүргөн үрелер болгаш ка-ратып үнөп апар. Скалаттарда вентиляцияны таарымчалыг тургустунган. Баазаның ажалдарыг кар-тофельдин кадалаарынын чуртун сагызын турар. Картофель-биле кады арбузту база шыг-жал турар.

Комитеттин хуралыга ажал чылыр, бюро-кратыг чоруктуг бир фактыгын шыгын чутал-лашкан.

Бо чылын сентябрь 28-те № 3 АТА-нын чо-лаачыны эш 9. Лерм Абазан хоорайдан арбузтар чүтүрүп үнөш, орукка аварияга таварышкан, октябрь 4-түн эргенинде Кызылга келген. Кызыл салдынын баазаны ол арбузтарын үрелген, үрелбегенин млагаш, ол дорхан хулап алыр тур-ган. Мыччала-даа баазаның директору эш Бо-рянов ол арбузтарын хулап алырында ийи-лаан. Ук чолаачы 6 хонук иштинде машина-нын чүтүгүн дүжүрбей, партияг-совет орган-нарга, хоорайнын улусчу контроль комитетинге, республиканың Садыг министерствозунга айттыр-

тургузуп келген. Ол черлерин айткышкынын өштер Махов биле Боржовин күтсетпейн келген. Адак сөөлүнде Садыг министерствозунун дүжа-лы-биле октябрь 10-да ук машинаын чүтүгн ху-лап алган.

Машинаын чаалай кузунга ийи хонукта арбузтар дүжүрбей болгаш 900 чымы рубль каража болган. Машина 148 шак ажаа турган, азы 236 рубль когарал болган, ажал чок турган үезинде чолаачыга 31 рубльди төлзөн. Мычан-ган мындыг ажал чылыр чоруктуг түнелелин күрүгө эвөш өвс когарал болганы ол-дур.

База бир чижек. «Межегей» совхозта кау-станы өй-шаанда малап хулап албайн турда-ла, соокка докуп калган.

Республиканың Садыг министерствозунун ажалдарыг, оон министри эш Сат бо чылын картофель, погалаар хулап алырыга сады-бе-леткел черлеринин белеткелин өй-шаанда хынал көрбей, чогуу негеледе салбайн, харын-даа болу-пун айткышкынын күтсөлдөзүн негелейи тур-ганын комитеттин хуралыга демдегелен.

Картофель багай казалап турары, машина-нын чүтүгн хулап алырыга ажал чылыр чо-рукту болурун, күрүгө материалдыг когарал чедирин дөш өштер Махов биле Боржовинтун ийи шынынын чартын тырттар деп шиптир-лөө. Скалаттарда амыг үрелит турар картофель-ди эки ылгап сайгарыгын, вентиляцияны тур-гузарын, погалаарын немей белеткел болгаш өскө-даа хемчеглерин алырын хамарышкан кижилерге дааскан.

Улусчу контроль Комитетинин хуралыга чо-пун баран хандырылганын байланын дуга-йында айттыгын база чуталашкан.

КЫЗЫЛДЫН АНЫЯКТАРЫНЫН СЛЁДУ

Кызылга октябрь 29-та хоорай-нын аныктарын ВЛКСМ-нин төртүтүнгенинде бээр 48 чыл онга тураскааткан байырыг сады болган. Ук сөт комсомолдун III сессиясында В. И. Ленинниң чуталашын дуга-йында киножурнал-биле эгелден. Олурганнар В. И. Ленинни көрүп, аныктар экилдеринин соругу-ларынын дугайында Иличинин кай-гамчыктыг чуталаш, оон үнүг дү-нааннар.

Сайтка узун илеткел-даа болбаан. Аңаа республика тиграфиянын комсомол организациязынын секретары Р. Никонова, хоорайнын үш лу-гаар АТА-ында комсомол органи-зациязынын секретары В. Осипов болгаш Кызылдын № 2 школынын пионер дружины боттарынын күш-ажылыг рапортарыг бергеннар. Анык оолдар, кыстарын күш-ажылыг чедишкенинне, күш-ажылыг сорук киришкенинне кижиге бугуру чортаар, өөрүп келер.

Тиграфиянын комсомолчулары болгаш аныктары Совет эрге-чагыр-ганын 50 чыл оюн болгаш В. И. Ленинниң төртүтүнгенинде бээр 100 чыл оюн төлөптег уткуур дөш, социалист чырыштын баштайгы өгөлөкчилери болганын. Анык оол-дар, кыстар ол берген сөзүн ажал-иш-биле бугурулгезин туралар.

Бистер, анык политграфистер, бо чылын он айларын бугурул-ге планын октябрь 25-те-де күтсө-ткел. 150 ажал рубльдин ном-деп-терлерин тараттымыс. Бо бугу — Улуг Октябрьдин 49 чыл оннга бистин күш-ажылыг чүтүгүн болуп кирер — деп, Ракса Никонова рапортуган.

Тиграфиянын аныктары дегере-ки политбүлүмге, кезжэки школада өөренип, Улуг Октябрьдин байы-ралында үндүрө дөш белеткен

турар концертте чактыс кижиге дөш кирип туралар.

Хоорайнын үш лугаар автоажы-алгында Иван Фроленко удурткан комсомолчу-аныктарын чолаачы-лар бригадасы чаа беш чылың бу-дурга оонадаларын 3 чыл сөй а-да күтсөдир деп чыл эгезинде со-циалист хулазгенин алган, оюу чедишкениг боттандырып турар.

Бо чылым он айларын бугурул-гезин 115 хуу күтсеткен. А. Фро-

ленко бодунун хулазгенин 122 хуу күтсөдир, коммунист күш-ажы-лыг шымыг адын бугурулгезин, боду-нун организастыг чоруп көргүзүп турар.

Сайт анык оолдар, кыстарын күш-ажылыг көргүзүп, моон сонгаар-гы соругаларын илерейлөшкенин болуп өрткөн.

Сайтка СЭКП-нин Кызыл хоор-жонун бирги секретары эш Биселев, хоочун арачы, чолаачы С. Пюрбө

чымылтаннарга изиг байырын чеди-рип, дегеренгей чүвө чуталап, аны-ктарын мурунда туруп турар кол-кол соругаларын айтканнар.

ВЛКСМ обкомунун секретары эш Бакулин слөттүн кижикчилеринге байыр чедирбашаан, ВЛКСМ ТБ-нын «Муракчы бугурулгезинге» деп хө-рөк демектерин, ВЛКСМ обкомунун хундүлө бижиктерин муракчы аны-ктарга тыыскаа.

Слөттүн кижикчилерин Совет эр-

ге-чагырганын 50 чыл оюн болгаш В. И. Ленинниң төртүтүнгенинде бээр 100 чыл оюн төлөптег уткуур дугайында хоорайнын комсомолчу-лары база аныктарыг кийтир-гени бир үн-биле хулап алган. Ажы-дүмө Моолдун төлөзөдө сайтка база киришкен.

К. САТ.

Чурукта: моон өшпүктөр мурунуу одурулга. О. Дакан-оолдун фотогу.

КЫШ КЕЛГЕН, БЕЛЕН СИЛЕР БЕ?

А ЖЫЛ ЧЫН БОЛГАШ КӨДЭЭ КОРРЕСПОНДЕНТИЛЕР БИЖИП ТУР

Көдээ Советтин сессиязынга

«Улут-Хая» совхозта кыштагылашкында белекел дугайында айтырыгы Улут-Хем районун Көк-Чыраа көдээ Советинин ээлчеглиг сессиясында чугалашкып көргөн. Сессияга салбырлар эргелекчилери, партия, профсоюз органдарынын активдери болгон културалык-адабият чөйрөсүнүн ууртук аймакчылары бар кырышкан. Совхозтун кол зоотехник Куркутов иретке кылган.

Совхозтун салбырларын аялчылар дугайында алышкыны-биле төгөлөштүрүп, кышкы белекел аялчыларын соксаал чокка чоруткан, чамкы аялчыларын кылган сессияга демгелештирсе, ол чугула херекте кылгынмаан аялчылар иреткен. Ам бар 65 хой кажаанынын чүгүлө 30-нн кызын мал хулаан алырынга белекелтигнен болгон артык кажааларын септелгенин кылган турар. Совхозтун 23 муң баш хонтога 60 кажа негетинин турда, сес кажаа четпес. № 3 салбырнын 53 кажа малын кышкы кажааларында ам-даа 20 кажаан септел чыгылашкан. Салбырлар фермазында кажааларын септелгенин кылган кылгынмаан, бы-заа кажаанын соксарын чыгылаш кылбаан, ойбак-дежик хөвзөр. Мал чөмчүн септелгенин фермада чыгарганга. Амгы үедө фермада чүгүлө 35 тонна саван, ситен дугуруткан.

Саван берген депутаттар болгон активтер кыштагылашкында совхозтун директору, көдээ Советтин куускомунун, салбырларын уур-

тукчуларын, мал аялчынын тускай эртемчилеринин кошмак кичээни салып келгенин шыгыгы шүгүмчүлөш, кышкы белекел аялчыларын дугурутушкында хөмчөлөрүн айткан. № 2 салбырнын кажааларын агар септелгенин кылган-даа болза, кол аялчы сааткан. Дон-Теректе болгон Шыгышты-Арыга инек кажааларын капитал септелгенин чаа эргелген. Хөмчөгө № 4 салбыр 6 муң аялчы кыштан кышкы уткуштур чүгүлө белекел болза-даа, кезип алган ситенин кажаалар, колданышче чөдөрө талазы-биле организастан аял чорутканы-биле сараттарын мал чип турар. Чүгүлө бо салбырда эвес, өскө-даа салбырларда мал чөмчүн сөртүлгенин багыт организастан.

Совхозтун нигит херектелине бөлүнчүлө ситен болгон саван 11260 тонна херек болза, ам бары чүгүлө 65 хуң азы бир баш малга ошаптыр 10 центер болуп турарын илеткенде демгелешкен. Сараттап каан ситенин, саванын мал чаа ба-зып чип турар, салбырларын ууртукчулар кылган кажаалар, кыштагылаш, фермаларче чөдөрө талазы-биле хөмчө албай келген. Фермаларда, кыштагылаш чүгүлө 2100 тонна ситен болгон саван дугуруткан.

Улут-Хем ол чарында кыштагыларын септелгенин ам-даа кирбизинин, совхозтун кажааларын эргижиреп баасарын, төлөвдөй өзүлөр шынарлыг кажаалар туттунмай кыштан саван берген депутаттар чуга-

лап турганнар. Совхозта төлөвдөй өзүлөр чүгүлө 7 кажаа бар, аялчы-агылдын ууртукчулар, мал аялчынын тускай эртемчилери төлөвдөй өзүлөр шынарлыг кажаалар турар, мал аялчынын механизатор аялчыларын чорутпайн келген. Оон түнелинде малдан азыр продуктулар эвеш болуп, бот-үнөз кул-лавайн турар.

Малчыларнын чурттаар оран-са-вазын септел чыгылашкында кажаа-биле аялчылар талазы-биле совхозтун тараажылары чамкы хөмчөлөрүн ап чоруткан. Бо чылын сугарылганы эки организастан, тарваа култураларын гектарында ортумаа-биле 9,5 центнер чыгылашкында чөдөрө чыгылаш, де-жирлер ойбак, соксарын шили чок хөвзөр. Салбырларын эргелекчилери, бригадаларын бригадаларын малчыларын амырал-чуртталганын экижиреп, аялчыларын таарымчалыг байдалар тургузарынче салгып салбай келгенер. Бар чунар бажынарнын, кызыл булунарнын кышкы ууэр белекел болза-ла оожум байдала чоруттуну турар. Малчыларын оттулар мазы мынга чөдөр белекелтигнээр.

Партиянын XXIII съездинин шийтирлерин амыралга боттанды-рып, 1966 чылдын тос аларынын дугурунда совхозтун аялчы-ишчилери чамкы эки түнелерин чөдөр алыгын сессия демгелешкен, кышта-лашкында белекел аялчыларын дугу-рен болгон шынарлыг доозарын айткан шийтирнин хүлөп алган.

О. ТАВАА.

«Шынык» штаттан дашкаар корр.

ЧӨӨН-ХЕМЧИК РАЙОНДА КАНДЫГЫЛ?

СЭКП-нин XXIII съездинин шийтир-лерин амыралга боттандырып, беш чыл-дык бири чылдык районун аялчы чоннары аялчы-агыл болгон култура тургузушкунга эки түнелерин чөдөр ап турар. Ол дээрге чөөн-хемчикчилер-нин Улут Октабрынын 49 чыл оюнга куш-ажылчы белээ-дир.

«Суг-Хөл» совхоз. Чөр аялчы сайы-радыр, эң ылаңгыя сугарылганы калбаа-биле аялчылар талазы-биле совхозтун тараажылары чамкы хөмчөлөрүн ап чоруткан. Бо чылын сугарылганы эки организастан, тарваа култураларын гектарында ортумаа-биле 9,5 центнер чыгылашкында чөдөрө чыгылаш, де-жирлер ойбак, соксарын шили чок хөвзөр. Салбырларын эргелекчилери, бригадаларын бригадаларын малчыларын амырал-чуртталганын экижиреп, аялчыларын таарымчалыг байдалар тургузарынче салгып салбай келгенер. Бар чунар бажынарнын, кызыл булунарнын кышкы ууэр белекел болза-ла оожум байдала чоруттуну турар. Малчыларын оттулар мазы мынга чөдөр белекелтигнээр.

Совхозтун хойжуу Донга Башкык-оол 1966 чылда социалисттик чарышка алган хүлээгенин чөдөрчөдөрчө күүстекен. Төрүрү чүс баш хойга ошаптыр 102 хура-ган, бир хойдан 2 кг дук алган. Башкык-оол хойжу бригадаларын бригадаларын. Оон бригадалар 100 баш хойдан 91 хура-ганын камгалап алган. Кажааларын септелгенин кылган, бир кажааны болгон чунар бажынын туруп, аялгылаш кирген. Мурнак хойжу Ооржак Дажы-Нам чылдык көргүзүү баа өрүткүч. Төрүрү чүс баш хойдан 119 хураганын өстү-рүп, хойдан 1,5 кг дукту кыргып алган.

«Искра» колхоз. Ооржак Очур-оол бри-гадаларын хойжу бригада кыштагылаш-кында белекел аялчынын дооскан. Кажаа-ларын болгон малчыларнын бажынарын септел чыгылаш болгон 400 баш хойга чаа кажааны, бир бажынын туруп, аял-

дала кириген. Кыштагылаш мал чөмчү сөртүрү аял чүгүлөткөн.

«Чыраа-Бажы» совхоз. Ленин орден-инг Хомушук Кувискаал дугурулагы саанчы, чыл-чыла-ла белек көргүзүл-генин чөдөр ап келген. Кувискаал беш чылдык баштайгы чылынын тос айларын-да бир саар инекке ошаптыр 2360 кг сүт сагган. Оон эки Кара-саа Таан баа 2360 кг сүт саап алган.

Даштыг-Тей сүт-бараан фермазынын коллектив кыштагылашкында белекел аялчынын чөдөрчөдөрчө дооскан. Бүгү кажаалар, чуртталга бажынарын белек, 17 тонна ситен, саван фермада дугу-руткан болгон 2200 тонна кукуруза си-лозу ферма чанында салдыган. Бо фер-мазын бот-тыныгыр артистери Улут Октабрынын байыралагына бараалгандыр концерттин белекел турарлар. Уран чүдү бөлүгүнүн кичиркичтери малчылар-нын район чөдөр хуралына концерт көргүскөн.

Совхозтун Монгуш Байыр-оол уурткан ногажы-саван бригадалар бо чылын по-миди, капуста, огурек, согуна болгон өскө-даа културалардан албек дугуруту ажаап албашкан, 8 тонна ранетканы баа чыгын алган.

СЭКП-нин XXIII съездинин аттыг колхоз. Дөргү сүт-бараан фермазынын коллек-тив кышкы уткуштур белекел аялчыларын шапкын чорутуп турар. Кажааларын сеп-телгени доостур четкен, чаа кажааларын туруп, аялгылаш кирген. Чөдөр сарат ситен, саван белекелтигнен болгон четир кукуруза силову салдыган.

Хаван фермазынын аялчылары колхозтун эгит булур планында улу-гузуун кирип келген. Бо чылын кол хавандан 13, дугуш хавандан 9 чаш төл алган.

«Большевик» колхоз. Шемжилен де-жир аял-ишке ынак ууус, кандыг бир аялчы бугурур дөдө хайныгып үнөр. Чоокта чаа шеф организастан, Шем-жиленде 1967—1968 өөрдөгө чы-лынга хергелер оттулар нажына 245 ку-бометр токтагы хай белекелген.

«Чыраа-Бажы» совхоз. Соци-алисттик Кун-ажылдын Маалыры Монгуш Дугуру-оолун Чолонун уурткан хойжу бригадаларын малчыларын беш чылдын бири чылдык күженишкенин аял-лааннар. Бир хойга ошаптыр 2,3 кг дук-ту кыргып алган болгон малдын чаш тө-лүп камгалап алыр талазы-биле баа эки түнелдиг болгон. Октабрынын социали-сттик Улут революциянын 49 чыл оюнга СЭКП ТН-ин Кыргыргыларынга сөрү кирген, бригадаларын малчыларын 1967 чылда төрүрү чүс баш хойга ошаптыр 95 хураганын, хойдан-ла ортумаа-биле 2,5 кг дук кыргып алырын хүлөткен.

Бригадаларын хойу ам Улут-Хөмү аялгы-да күлөткөн турар, малдын күш келтирсе эки. Малчылар кыштагылашкында белекел аялчыларын шапкын чорутуп турар. Бир чаа кажааны туруп, аялгылаш кирген болгон 500 хой турар, бир кажааны кырын ам дугулап аялган. Дөрт кышта-нын кажааларын септелгенин кылган чыгылаш болгон артык кыштагылар-нын септелгенин урүгүчүлөп турар.

Өдөк-хонштарын кышкы уткуштур бе-леткөөр-биле чөдөрчөдөрчө, малчылар кыштагылаш мал чөмчү сөртүрү аялчы чоруда берген. Бригада 200 тонна ситен-ин белекел алган, оон 12 тоннаны кыш-тагыларда чөдөргөн.

М. СЕВЕН.

ЧАА ӨГЛЕР

Улут, биче Монгуш-Тайгалар-нын аразында Мөген-Бүрөн хөмө мал аялчы-агылыг «Мөген-Бү-рен» колхоз хажууп сайырап тур-ар. Артылыг төвү Кызыл-Хая суур. Ында шила, эмнеген, клуб, магазин аялдан турар болгон бугурулгенин, чуртталганын ту-дугуларын бар. Аялчы-агылдын де-жирлерин надыр-берт, ыш хөвзөр, агаар-бойдуу ширин. Колхозчулар агаар-бойдуустун бергеле-рин тилеп, мал аялчы хөмчө-дүп, чагай амыралды тургузуп турарлар.

Колхоз баштаар чери, партия организацыны, бүгү колхозчулар нигитинин малын чыгып болгон тодуу кыштагылашкы, Совет эрге-чагырганын 50 чыл болуп оюнга куш-ажылчы белекелтигнээр укму-жыр дөш бүгү-ле агарларын хө-мчөгө турар. Партиянын XXIII съездинин шийтирлерин амы-дыралга боттандырып, беш чыл-дын баштайгы чылынын эртен айларында колхозтун аялчы-иш-чилери аялчы-агыл, култура тур-гузушкунга эки көргүзүлгө-рин чөдөр алган. Республиканын күрүдөгө дук садар планында мө-ген-бүрөнчилер боттарынын үлүгүн кириген.

Артылыг малчыларын кыш-тагылашкында белекел аялчынын организацын чорутуп турар. Өдөк-хонштарын кажааларын сеп-тел чыгылаш, чаа кажааларын немей туткан. Колхозтун кадар-чылары шүптүзү өглерде чурттан турар. Колхоз баштаар чери, пар-тия организацыны малчыларын амырал-чуртталганын чөдөрү киичкегенин салып келген. Ка-дарчыларын өглер эки дерит-тинген, шүптүзү киич-биле шып-тыгнан болгон зилел чүдөлдөр-би-ле хандырткан.

Малчыларын эки шынарлыг өглер-биле хандырап талазы-биле чазанынчы Шериг-оол Чанчы-Хөвөич Саржаа улут рольдуг бо-луп келген. Ооржак «Малчын» колхозка өг ыямын чаап турган, малчыларга элэн хай өг ыямын бугурур берген. Наман «Мөген-Бүрөн» колхоз тургустунга бөзгө Шериг-оол Чанчы-Хөвөич боду-нун мергежилдинин аялы-биле аялдан берген. Бо чылын он ий өг ыямын чаап белекелтеш, колхозка дугаал берген. Оон тү-нелинде кадарчылар эки дерит-тинген чаа өглерин алган. Оор-жактын чаап кылганы өг ыя-мынын шынарлыгын, эпитим, ше-өөргенин малчылар мантап ту-рарлар.

Ооржактын чазаны өг ыш-тары-биле дерип кылган чаа өг-лери колхозтун мурнакы ка-дарчылары Саржаа, Хүлөр-оол. Бу-дугу болгон өскө-дө-дө алы-лаан. Чаа ыяштыг, эки киич-биле шыпкан чаа өгө демир оюнуку салган, хөмчө чөдөр, радио-оюмунини, шифаты тургусташ, өскө-даа эт-хөмчө-дө-дө-биле дер-иптерге дыма-ла өрүмчүк болган. Мөген-Бүрөндин колхозчуларын амырал-чуртталганын шак ыш-чалдыр кижикип турар. Монгуш-Тайгада ыш хөвзөр, тугуу ыямы чөдөр болгон. «Мөген-Бүрөн» кол-хоз мөон соксар-даа эки шы-нарлыг өглер-биле колхозчуларын хандырап апарар.

С. СЕРИН-ООЛ.

КЫЛЫР АЖЫЛАДЫР АМ-ДАА ХӨЙ

Бай-Тайга районун «Кара-Хөл» колхозу—мал аялчыг аялчы-агыл. 1965—1966 чылдарын кыжыга багыт белекелтиген, улут когаралдыг болгон. Колхоз баштаар чери, партокм болгон колхозчу аялчы-ишчилер оон түнелдиг кылган, бо чылын чамкы хөмчөлөрүн ап чоруткан.

Кол аялчыг нигитинин малынга четир чөмчү белекелтиген, өдөк-хо-наштарын баш бугурууру чыгылаш кылгыры, чаа кажааларын турары турган. Бо талазы-биле бисте чамкы аялчы кылгынган. Мал чөмчөгө хөмчөгө 422 гектар чок суланы тарааш, оон чөдөр чокка ажаап алган бис. Бөк суланы болгон ситени 740 тоннаны белекелтээр турган болза, 1225 тонна кылдыр күөстөткөн. Мал чөмчүн 30 аялчы хууу кыштагыларда дугуруткан.

Малчылар Игит Балчип, Хертек Серен, Хертек Эрелчин, Хертек Лөвдүп, Хертек Олар боттарынын күжү-биле 16-тан 26 тонна ситенин кезип белекел алган. Оон-сигенин унжу эки болгон болза-даа, чамкы бригадалар мал чөмчү белекелтээр планын күөстөткөн. Деле-Болда өшкү бригадалар планын чүгүлө 48,6 хуң. Ооначында № 1 хойжу бригада 59,6 хуң күөстөткөн. Бир эвес бо бригадалар боттарында оонашкан пла-нын күөстөткөн болза, артылыг нигит белекелтээр мал чөмчү оон-даа хөй болуп ийик.

Колхозтун тузуг бригадалар бо хүнверге чөдөр 85 кажаанын септел-генин кылган, мал кирериге белекелтээр болгон 16 кажаанын септелгени доостур четкен. Чаа кажаалар тулар план баа күөстөткөн. 1660 баш мал турар кажааларын туруп, аялгылаш кирген.

Материалдыг байлактын тургузуучулары кижилер болтай. Ындыг болгонда кижилер дугайында салгы чөдөрчөдөрчө эң чугула айттыр. Бо талазы-биле бистин колхозта чамкы аялчылар чоруттунган. Малчы-ларын кыштагыларын төлөвдөй-биле туткан 39, бөлүүн 54 бажынын септелгенин кылган дооскан. Бо чылын ий бажынын туткан болгон 6 чаа өгү малчыларга кылган берген. Малчыларын ырак оларларче көжүп, мал оларлардынга таарымчалыг 16 өг баа бар.

Кула-Асырнын № 1 сүт-бараан фермазында кызыл булун, номчула-залы, чунар бажын болгон электростанция, Шивилгын № 3 хойжу бригадаларын төвүндө кызыл булун болгон чунар бажы аялдан турар. Кызыл булунар, чунар бажынар эки дериттинген, кызыл булунар ном-дөттер, солун-сеткүүдөр-биле хандырткан. Колхозтун тузуг бри-гадазы (бригадалар Хеймер-оол) Сукакта № 2 сүт-бараан фермазында кызыл булун болгон чунар бажын тулар планын үскөн болгон электрос-танциянын бажынын кылган.

Улут Октабрынын 49 чыл оюну байыралагына чөдөр кыштагылаш-кында белекел аялчынын доозар, нигитинин малын кыштан оңча-менди аялгылаш, малдын чаш төлүн бугурун камгалап алыр, мал аялчынын продукциянын көвүдөдөр дөш, колхоз баштаар чери, партокм, көдээ Со-вет колхозчуларын күжүн эвилелдеп келген. Кажааларын, малчыларын бажынарын хынамчалыг септел чыгылаш болгон кыштагылар мал чөмчү сөртүрү болгон өскө-даа аялчылар ам-даа хөй. Ничангаш бри-гадаларын, фермаларын ууртукчуларын организацын чөдөр негетти-ни турар.

Колхозта партия организацынын өтөт-сонгулалыг хуралы кол-хозтун аялчында улут четпестерин чугаалашкы, коммунистерин ха-рыскалганын бөдөлүп, партиянын XXIII съездинин шийтирлеринге дүштүр колхозтун экономиказын көдөрүрүн болгон колхозчуларын амырал-чуртталганын бөдөлүрүн хөмчөлөрүн аялдан кылган. Кыштагылашкында үлөгерлиг белекелтиген, нигитинин малын кыштан хур аялгылаш — Совет эрге-чагырганын 50 чыл болуп оюнга, В. И. Ленин-нин төрттүгүн хүнүдөн бээр 100 хар харлаанынга куш-ажылчы бе-лек болуп дээрин кара-хөдүлөр эки билер.

С. БЕЛЕН.

Баш малчыларга эң-не чымыш-тыр, малга берге үе. Малды кыштан хур аялгылаш, оон продуктулар чөдөр бөдөлүрүн кол чөдөр болза, кышкы уткуштур белекелтиген хынам-чалыг чорутар болуп. Бо аялчылар ой-шанда организацын чоруткан малчыларын аялчыларынга, чурт-тагында таарымчалыг байдал тур-густуу.

Бо талазы-биле Өвүр районун «Торгалыг» колхозунда байдал дү-вүрөөзинин апарган. Мурнуку чыл-даа болза, колхоз бо чылын мал чөмчүн хөй белекел алган. Ынал-за-даа оон кажааларын кичээ-гөй салгынмаан-биле колхозтун-даа, колхозчуларын-даа чамы чаа

базып, чип турар. Сарыг-Хөлдө са-рааттарын Сарыг-Хөлдө болгон Кара-Чыраада сүт-бараан фермаларын инектери дөшүп үе чип берген. Фер-маларын эргелекчилери Донга, Но-гай-оол, инек кадарчы Танов олар херекке аялчы келгенер. Ситенин мал чип, чаа базып турар. Ферма-ларда, кыштагыларда сөртүрү чөдөр-сиген эвеш. Мал чөмчү кажаа-лаар, кыштагылар, фермаларче ка-жан сөртүрү ситен деп, колхозтун ууругуучуларын аялдар апарар.

Колхоз баштаар чери, партия ор-ганизацын, көдээ Совет болгон мал аялчынын тускай эртемчилери кышкы чик көрүп, кыштагылашкы-нда багыт белекелтиген турар. Бугуру-

КЫШТЫ ДИДИМ УТКУП ТУР БИС

Харыг, хаттыг оо-е мырмал чөмчүлөп келген. Кижилер бугуруу кышкы белек сен бе? дийип, бот-боттарында бө-ла айтырып бөдөрлөр. Ол чөдөр чөп, оо-е үе шыгып кайды-даа эл-чөдөрчөдөрчө уууру болтай. Чамкыктары сөрт-даа чөк, белек мен деп каар, а чамкыктары — тыр-тычак харылаалар. Тожу районун «Со-вет Тыва» колхозун аялчы-ишчилеринде ай-тырар болза, кышты дидим уткуп алыр бис деп харылаалар.

Колхозта клуб, би-блиотекка, школа, эмне-ген, уругтар албан че-рлерин, чунар бажын, са-дыг ууругуучуларын чокка аялчыларын дөш колхозчулар, бүгү чөп бо чылын улут аял-чыларын бугуруу кылган. Бо албан чөдөрчөдөрчө бажынарын чөдөр өйүндө септел чыгы-лаш, нигитинде биле 1640 кубометр оттулар белекелтээр дү-жүргөн. Оон иштинде школага 1200, уругтар албан чөдөрчөдөрчө 300, клубка — 140 ку-бометр ыш белекел-

тинген. Хөй-нигитинин ду-залчызы-биле уругтар албан чөдөрчөдөрчө аял-чы коллективтери уругтар албан чөдөрчөдөрчө кышкы уткуштур эки белекелтээр. Колхозчуларын болгон албан чөдөрчөдөрчө аялчыларын чөдөрчөдөрчө аял-чы дериттинген аял-чы, салта өзүп, доостур турарлар. Уругтар ал-бан чөдөрчөдөрчө ойбак-рактар чөдөр, аялчы уругуларын чуртага, шийилга кылдыр эргө-лөп уругтар кылдыр дериттинген. Уругтар ал-бан чөдөрчөдөрчө дериттинген аялчы-ишчилер башкы С. Сигиринмаа улут рольду ойноан.

— Аас көдө Совет-тин ууругулазы-биле, колхоз баштаар черин, партия организацыны болгон хөй-нигитин дузалчызы-биле школага өй-шанда бе-леткөө, өөрдөгө чы-лын организацын өг-лөөн бис, кластан даш-каар чорудар аялчылар таарымчалыг чоруп ту-рар. Школада аялчы-бүгү бөдүмчөдөрчө өөренчик-лер хаара туттунган.

Амыр-Бажы сугуруу клубу, библиотеказы сугуруу чуртталганын култураларын, дашталыгынын төвү болу берген. Култура-нын бо албан чөдөрчө кышкы чөдөрчө өйүндө белекелтиген, ам бот-тарынын аялчы-чөдөрчөдөрчө кышкы сезон-че шилчиген. Бүгүтү, библиотеказы кышкы ууэр белекелтээрине Ва-ла Лопса, Мария бол-гон Мөген-оол Серен-ер, Тамара Бол болгон өскөдөрчө-даа эң-не идепкейлиг кирише-нин клуб эргелекчи Хомушук Долгар-оол сетки ханымкы-биле чугалап олулар.

Былкы сезонга кире-рин баштайгы кон-цертти Улут Октаб-рынын 49 чыл болуп оюнга бараалгандыр дөш клубтун бот-тыныгыр артистери белекелтип турарлар.

Кышкы эки белекелтээр — оо дээрге аялчы-агыл-га болгон култура тургузушкунга че-лишкенин магалы-лы болуп. Партиянын XXIII съездинин шийтирлерин амырал-га боттандырып, беш чылдын баштайгы чылында «Совет Тыва» колхозтун аялчы-иш-чилери, Аас көдө Со-веттин бүгү аялчы чоннары аялчы-агыл-да, амыралда эки тү-нелдери чөдөр ап, беш чылдын ийги чы-лын белекелтигнээр у-кааш, боттарынын му-нунда салдынар согу-галарын чөдөрчөдөрчө боттандырап согулганы салып алган.

ЧУРУНГА: клубтун бот-тыныгыр артисте-ри. К. ДОЖУ, «Шынык» штаттан дашкаар корр. Авторуну фотоу.

Белекел доозулган

Барыин-Хөмчик районда «Шен-пээр» совхозтун Аялгыты салбы-рынын малчыларын кышта-лашкында белекел аялчыларын Улут Октабрынын 49 чыл болуп оюну бугуруурун дөш дооскан. Салбырнын шыр мал 15, бода мал 5 кезек чөдөр кыштар.

Фермаларын, кыштагыларын кажааларын септел чыгылаш болгон кажааларын дежирлерин аштан арылаан. Кыштагыларда четир санын мал чөмчү сөртүрү чөдөрчөдөрчө. Көдөрчөдөрчө ситен сөртүлгенин трактористер Саа Долга-оол, Монгуш Олан-оол олар идепкейлиг киришкенер. Салбырнын аялчыларын бо чылын мал чөмчүн кулдарын тургустан, 543 тонна ситен кезип белекелтээр план 672 тонна кыл-дыр күөстөткөн. Кукурузу-Ма-малын сүт-бараан фермазын чанында 3640 тонна силос сал-дыган.

Кадарчыларын чурттаар оран-саваларын септел кылган, мал-чылар кыштагыларын көжүп эг-лөөн.

Т. ТЮЛЮШ.

Четтирдивис

Улут-Хем районун Баия-Нол ортумак школагазын 7—10 класстарын өөреникчилери болгон суурда ийи эмнегелги-нин аялданчыларын дөм кыш-тагылашкында, суббота болгон өскөдөрчөдөрчө хүнүндө «Х Улут хурал» колхозтун Оттун-Дашта сүт-бараан фермазын шеф аял-чынын организастан турган, ферма-нын аялданчыларынга улу-дузаны көргүскөн.

Фермага хөдөгө 150 тонна кураг өдөткө болуп, кажаалар чогуунда чөдөрчөдөрчө 16 са-раат ситенин тургустан, 150 инек турар кажаанын Кернекин коптары аштан. Школачыларын, медицина аялданчыларын дузалчызы-биле ферманын коллентив кышкы уткуштур бе-леткелди шыптаралып алган.

Баия-Нол суурда албан чөдөр-чөдөрчө коллентивтери колхозтун аялчы-агылынга, эң ылаңгыя кыштагылашкында белекел аял-чынын идепкейлиг кирип келген. Оттун-Даш сүт-бараан фер-мазын кышкы белекелтээрине улу-дуз чөдөрчөдөрчө школагыларга, эмнеге аялданчыларынга өөрүп четиргенин колхоз баштаар чери, партия организацын, ферманын коллентив илгерилейн.

Б. БАГЫТ-ООЛ.

БАЙДАЛА ДУВУРЭЭЗИНИНГ

ге планында көдөрчөдөрчө чаа тузугулар, эрчи кажааларын септелгени ам-даа доостулган. Сарыг-Хөлдө болгон Ка-ра-Чыраа

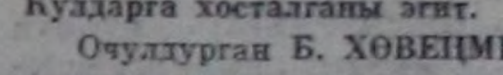
ДЕЛЕГЕЙ ПАРЛАЛGAЗЫ
МОСКВА ЧООГУНГА УЛУГ
ТУЛЧУУШКУН. ДУГАЙЫНДА

(УДАНЧЫТЫ)

Редактор Н. К. КУДАЖИ.

СЭКП-ийн ХХШ съездийн шийтгэлтний бичлэг респуббликаны ажлын чонары бүгү совет улусышк амьдралла ботландырин, беш чылдын планын соругалалары чедишкянийн күсудил түвар уел, ерте улур хамисалд куштелдирери хамааты бурузунуу хулазгеган болур.

С. КУУЛАР.

Инда банкылар, бөлгаш үлөтпүр фирмаларынын
онторалары бар.

Хамаарышпас чоруктуң чылдары-
нда иштінде Алжарын экономика
алазы-биле тускайлаң чоруун бы-
уругузарын медресээн алжир ажил
чир чоннар бүгү бергелерин ажы
эрттин, чаа амыдыралдың тудууш
кувунга тиилеп шыдаар.

Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүделенин чанында Парлада аргелелини типографиясы